

Orzecznictwo dla celów rentowych

Podstawa prawna: Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2023 poz. 1251) oraz rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 14 grudnia 2004 r. w sprawie orzekania o niezdolności do pracy (Dz. U. z 2004 Nr 273, poz. 2711, z późn. zm.).

Orzeczenie „o niezdolności do pracy” jest wydawane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) i stanowi podstawę ubiegania się o rentę. Niezdolną do pracy w rozumieniu ustawy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu, przy tym:

- „całkowicie niezdolną do pracy” jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy;
- „częściowo niezdolną do pracy” jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji.

W przypadku stwierdzenia u danej osoby naruszenia sprawności organizmu w stopniu powodującym konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, oprócz całkowitej niezdolności do pracy orzeka się „niezdolność do samodzielnej egzystencji”.
UWAGA: Zachowanie zdolności do pracy w warunkach określonych w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych nie stanowi przeszkody do orzeczenia całkowitej niezdolności do pracy (art. 13 ust. 4 w/w ustawy). Innymi słowy: fakt orzeczenia u danej osoby „całkowitej niezdolności do pracy” nie oznacza, że nie może ona podjąć lub nadal wykonywać pracy w warunkach przystosowanych do jej możliwości. Orzekaniem o niezdolności do pracy do celów rentowych zajmuje się lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Osoba zainteresowana składa wniosek o orzeczenie stopnia niezdolności do pracy za pośrednictwem właściwej dla miejsca zamieszkania jednostki organizacyjnej ZUS. Wniosek powinien zawierać imię i nazwisko, datę urodzenia, numer PESEL i NIP oraz miejsce zamieszkania zainteresowanego, a także określenie celu wydania orzeczenia i wskazanie okoliczności, które lekarz orzecznik jest obowiązany ustalić. Do wniosku należy dołączyć dokumentację obejmującą zaświadczenie o stanie zdrowia wydane przez lekarza, pod którego opieką znajduje się dana osoba, wywiad zawodowy dotyczący charakteru i rodzaju pracy, a także dokumentację medyczną i rentową oraz inne dokumenty mające znaczenie dla wydania orzeczenia, takie jak np. karta badania profilaktycznego czy dokumentacja rehabilitacji leczniczej lub zawodowej.

Lekarz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydaje orzeczenie na podstawie dołączonej do wniosku dokumentacji oraz po przeprowadzeniu badania osoby, w stosunku do której ma być wydane orzeczenie. Lekarz orzecznik ocenia stopień niezdolności do pracy oraz przewidywany okres tej niezdolności, biorąc pod uwagę charakter i stopień naruszenia sprawności organizmu oraz rokowania odzyskania zdolności do pracy.

Obecnie niezdolność do pracy orzeka się na okres nie dłuższy niż 5 lat, chyba że według wiedzy medycznej dana osoba nie rokuje odzyskania zdolności do pracy przed upływem okresu dłuższego niż 5 lat. **Od orzeczenia lekarza orzecznika osobie zainteresowanej przysługuje sprzeciw do komisji lekarskiej ZUS w ciągu 14 dni od dnia doręczenia tego orzeczenia.** Ponadto w dowolnym terminie osoba z orzeczoną niezdolnością do pracy ma prawo do złożenia wniosku o przeprowadzenie badania w celu zmiany stopnia tej niezdolności. Osoby, które były zaliczone na stałe do jednej z dawnych grup inwalidów są w rozumieniu obecnie obowiązujących przepisów rentowych „niezdolnymi do pracy”, przy czym:

- dawna I grupa inwalidzka jest równoważna całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji,
- dawna II grupa jest równoważna całkowitej niezdolności do pracy,

- dawna III grupa jest równoważna częściowej niezdolności do pracy.